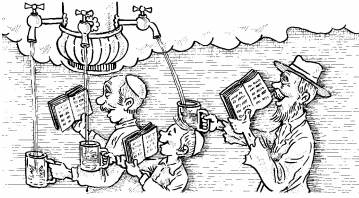

נר לשולחן שבת

חג הפסח

תשע"ז

פסח כל השנה!

אמר רבי אהרן משה מפרימשלן, כשיהודי נזהר כל השנה שלא יכנסו פירורים בספרים, מקיים הוא מצות עשה של "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך"! ("ארבעה ארזים")

סיפר כ"ק הרבי מקלויזנבורג: 'זכורני בילדותי, בעת מלחמת העולם הראשונה עיירתנו רודניק היתה למדורת אש, נסענו מעיר לעיר, נעים ונדים למצוא מקום מנוחה. הגענו אל העיירה בה שהה הרבי מהרי"ד מבעלז. הלכתי עם אבי לבקר אצל הרבי. בתוך הדברים שאל אותי אם אני לומד. השבתי לו, איך יכולים ללמוד כאשר נעים ונדים בלי בית!'

סיפר לי מסבו, הגה"ק "שר שלום", שבילדותו בערב חג הפסח כשניקו את ביתם המולה רבה היתה בבית. הבחינו לפתע כי הילד איננו, חיפשו וחיפשו, רק לאחר זמן רב מצאו אותו יושב ולומד גמרא תחת השולחן...! ("שפע חיים" ב' עמוד רס"ח)

באחת השנים, לאחר בדיקת חמץ נשמעו דפיקות על דלת ביתו של הגאון רבי משולם אשכנזי, רבה של לובלין. להפתעתו היה זה אחד הכמרים המפורסמים של לובלין. הרב הכניסו לביתו במהירות ובחרדה לשמוע מה בפיו...

"שאלה גדולה יש לי לשאול את הרב" אמר הכומר "יאמר לי כבודו, מדוע אתם היהודים בולשים ומחפשים בערב פסח חמץ שאתם בעצמכם החבאתם?!"

ענה הרב מיניה וביה ואמר: "ואני אשיב לך בשאלה, כדרכם של יהודים... ומדוע אתם הנוצרים בולשים ומחפשים בבתינו בערב פסח אחרי ילד הרוג שאתם בעצמכם החבאתם..." ("אמירה יפה")

נהרות בכל ששים ושמיים

מנהג ישראל קדושים בעיר בגדד שהולכים בערב פסח לנהר חידקל ולוקחים מים לאפיית מצות. בשנים עברו היו מתאספים במקום ילדי המוסלמים והנוצרים מפריעים ומציקים להם.

והנה מזמן שנתמנה רבי אלישע נסים דגור לחכם באשי, בכל שנה היה מבקש את חכם ששון ישראל שילך למפקד, שישלח עשרה קצינים שישמרו את היהודים עד אשר ימלאו כדיהם.

ופלא הוא, מאימתי זכו ישראל שקצינים עירקים ישמרו עליהם לקיים את מצוות התורה!?

היה זה בשנת תרמ"ה. ליד החידקל היה ארמון, באותה שנה גר בו מושיר פחה מפקד הצבא. הוא הסתכל על הנהר וראה חמש מאות יהודים ממלאים כדים מים... התפלא למראה עיניו. כאשר נודע לו פשר הדבר, בירך את היהודים על שהם מחזיקים בדתם וציווה לקצינים שישמרום מכל רע. (עפ"י "יהודי בבל")

גם שר ונגיד בישראל לא יקפיד על כבודו וילך בעצמו לשאוב מי מצות, וכל אחד מישראל יזדוץ וישמח ויבקש מה יתברך שיזכהו לשנה הבאה לשאוב מים ממעיני הישועה... (יסוד יוסף" עיי"ש)

הנה מצינו כמה גדולים ששמחו מאד בעת שאיבת "מים שלנו" הסבר לכך הובא בספרים בשם הרבי ר' השל: כידוע בעת בריאת העולם המים התחתונים בכו על שהתרחקו. ניחם אותם הקב"ה על ידי ניסוך המים. אלא שזה רק בעת שבית המקדש קיים, אחרי החורבן חזרה בכייתם למקומה, וזה שנאמר "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו, בזוכרנו את ציון" - כאשר ישבנו וראינו את בכיית המים על ריחוקם, גם' אנו בכינו, נשאנו קל וחומר בעצמנו איך לנו יש לבכות, על שנתרחקנו מבית חיינו!

והנה אחר החורבן לא נשאר לנו מצוה התלויה באכילה כי אם אכילת מצה והאכילה הזו אי אפשר לה בלא מים, ממילא המים ששים ושמיים שזכו להטפל למצוה... (שמח ישראל" עיי"ש)

והנה גם להניח פתיתי חמץ קשה, כדי שימצאם הבודק, כדי שלא תהא ברכת לבטלה. ואם לא נתן - לא עיכב, דדעת כל אדם לבער אם נמצא. (ערוה"ש א"ח תל"ב)

פסקים ותשובות רבותינו באשכנז בדור שלאחר גזירות ק"ט

'שמעתי שפעם אחת אשתו של רבי זלמן רונקיל - רבו של המהר"י וייל הניחה לו חמץ בליל י"ד כדי שימצא אותו בזמן בדיקתו. כאשר נודע לו הדבר כעס וציווה לנקות את כל הבית פעם שניה, אע"פ שמצא אותה חתיכה שהניחה...'

ואע"פ כן היא לא נמנעה מלהניח לו בכל שנה, כי אומרת שכך קיבלה מאבותיה, והוא בכל פעם ציווה בשם שמים לכבד את הבית פעם שנית!'. (מוריה" ניסן תש"מ - הרב שלמה שפיצר ועין בראשונים)

'בחג הפסח תש"ט סיפר לי כבוד קדושת אחי - רבי אהרן מבעלז שאדוני אבי מרן מהרי"ד לא ציווה שיניחו בביתו פתיתי חמץ לפני בדיקת חמץ. אבל כן הניחו, והוא נהנה מזה מאד!'

והבליט את הנאתו על שעשו זאת ללא ידיעתו, באומרו שהוא לא ציווה שיניחו עשרה פתיתים, כיון שלא רצה שיהיו הרבה פתיתים, מחשש שמא ישכח לאסוף את כולם בבדיקה, אבל אם כן הניחו יש לו מזה הנאה!'. (כתבי מהר"ם מבילגוריא "אור הצפון" ל"ב)

את הנר בו בודקים את החמץ שורפים למחרת בשריפת חמץ, אע"פ שלא נגע בחמץ כלל - רבינו מהרי"ד מבעלז נתן במנהג זה טעם עצום: נר המחפש אחר עוונותיהם של ישראל ומחפש חסרונות אצל בני ישראל, נר כזה אחת דינו להשרף!'

(מפי חתנו המיקור ברוך" מסערת ויזניץ - מקור ברוך" לפסח)

חכם עדיף מנביא

בעת שהגאון רבי יעקב קמינצקי כיהן כרב בציטיביאן, בא לפניו דין תורה בנוגע למכירת יין שרף. בעל האיטליז המקומי טען כי רכש את הזכיון מבעל החזקה, ואף הציג חוזה המאשר זאת.

בלב רבינו התעורר חשד כי הלה משקר. חקרו, ולאחר המהומים וכחכוחים מרובים הודה שהחזקה מזויף. רבינו הבחין כי התאריך הלוועזי המופיע על החוזה הינו יום טוב שני של פסח... מאוחר יותר ניחם רבינו את בעל האיטליז באומרו כי אילולא הודה שהחזקה מזויף היה נאסר עליו להחזיק איטליז, שכן אדם שכותב ביום טוב מאבד את נאמנותו בעיני כשרות! ("רבי יעקב")

סערת "יום טוב שני" במנטובה

סוחרי העיר מנטובה באו בבקשה אל רבני העיר שיתירו להם לנהוג בימי "יום טוב שני" כיום רגיל – שיבטלו את קדושתו. סידרו דבריהם בטענות ואמתלאות. ומקצת מתופסי התורה סמכו והחזיקו בידם שיש מקום לבטל בזמן הזה "יום טוב שני". מתוך כך החלה סערה גדולה בעיר. רבני מנטובה צווחו כנגדם, ופנו לעזר לגאוני וגדולי הדור, והם הרעישו עולם לאסור בכל תוקף וכתבו: 'אין להתיר אפילו כלשהוא מקדושת יום טוב, ואין כח ביד בית דין להתיר קדושת יום טוב שני עד ביאת משיחנו!'

סיפור הגאון רבי אברהם פאלאג'י מעשה מופלא שהיה בעירו:

'בין פורים לפסח בא לעירנו איזמיר יהודי. לאחר מספר ימים חלה ונפל למשכב, והוליכוהו לבית החולים.

חכם אחד ירא ה' הלך לבקרו. להפתעתו אמר לו החולה 'אני אסתלק מן העולם ביום טוב שני של פסח! שאלו החכם 'וכי אתה נביא?! וכי יודע אתה דבר שדוד המלך לא ידע?!...'

השיבו החולה: 'את חטאי אני מזכיר, חבר הייתי בכת ממנטובה שרצתה לבטל יום טוב שני של גלויות, לכן ברור לי ללא ספק שפקודתי תהא ביום טוב שני.'

החכם נדהם, הלך וסיפר את הדברים לגאון רבי אברהם פאלאג'י, וגם בעיניו היה פלא...

אותו חולה מסוכן חי עד יום טוב שני של פסח... בט"ז ניסן בא אותו חכם לבקרו וראה כי אפפוהו חבלי מוות. ישב אצלו עד שיצאה נשמתו, דאג לו ללווייה מכובדת וליווהו עד קבורתו.'

(*"פדה את אברהם" ועיין "שדי חמד" מערכת יו"ט ב עיי"ש*)

אחד המשיבים בסערת "יום טוב שני" במנטובה היה הגאון רבי יוסף פיימר, רבה של סלוצק

טענות הסוחרים שאין זה אלא מנהג, ולפי העת הוי הפסד מרובה ולכן אפשר לבטלו, טענת הבל היא ... לפי האמת יום טוב שני הוא גזירת חכמים לדורות, חוק קבוע עלינו ועל זרענו. ואפילו בית דין גדול כבית דינו של אליהו אינו יכול לבטלו, כיון שנעשה הדבר לסייג וגדר ונתפשט איסורו בכל תפוצות הגולה. ומה שאומרים שאין רוב הציבור יכולים לעמוד, אף אם הוא אמת אינה טענה כלל, שהרי מה שקבוע הוא זמן קבלת הגזירה. אחי, אל תעשו אגודות להבדל לרעה מכלל הגולה, וסיים רבי יוסף בברכה: 'ואדרבה, על ידי זה תהיה עליכם השגחת ה', וישלח ברכה במעשי ידיכם, כפי שכתוב 'טרף נתן ליראי!'

(מעט מתוך "קונטרס כבוד יו"ט שני של גלויות" בסוף שו"ת רבנו יוסף מסלוצק)

עמי ארצים של פעם...

בשו"ת רבי משה גרשון מסופר על מעשה משעשע שאירע בעירו פעם, לאחר חג הפסח, כאשר קראו לאחד לעלות לתורה ל"מפטיר", התרומם פרנס החודש וגבאי בית הכנסת, יהודי עם הארץ ועז פנים כדבעי, דפק בחוזקה על השולחן והכריז שהוא פוסק: "בשבת זו אין צריכים לקרוא לאדם למפטיר, שכן בפירוש אמרנו בהגדה של פסח רק לפני כמה ימים "אין מפטירין אחר הפסח..."

(*"אוצר המועדים - עוז והדר" פסח*)

סיפר מרן הרב מפוניבו' לתלמידו, שבא לבקרו בחג הפסח: 'כשהייתי ברומא עברתי ליד בית כנסת. לתדהמתי, מעל הכניסה התנוססה כתובת "תשעה מי יודע? תשעה אני יודע, תשעה ירחי לידה..."

הייתי המום. חקרתי בין יהודי הקהילה אם יודעים הם מה פשר הכתובת הזו... עד שמצאתי יהודי זקן שהסביר את פשר הדבר. היה זה בשנים בהן היתה גזירת דרשות הכמרים, שיהודי רומא חוייבו להתכנס בכנסיות ולהקשיב בשבח הדת הנוצרית, שהיו הכמרים מפארים ומהללים את משיחם ועיקרי אמונתם ומבזים את דת ישראל. ציוו שבשבת הגדול בבית הכנסת, לפני דרשת הרב ירוש כומר...

בחמתם החליטו חכמי ישראל כדי שהיהודים לא יושפעו קבעו את הפיסקה הזו על בית הכנסת - תשכחו מכל השטויות ששמעתם מהכמרים, אין אדם שנולד בלי ירחי לידה כמו שהם אומרים על משיחם - "תשעה אני יודע, תשעה ירחי לידה"...

(*"נר לשולחן שבת" - יש"כ להרה"ח רבי משה קנר*)

היה זה לפני חג הפסח, לירושלים הגיע הרבי שמחה בונם מאוטבוצק, ביקש לאפות מצותיו בתנור ראשון בערב פסח. הודיעוהו בעלי המאפייה כי חזקה זו שמורה לרבי דוד'ל מלעלוב, כאשר נודעה בקשתו לרבי מלעלוב, שלח להודיעו כי הוא מוכן לאפות עמו את המצות בתנור אחד בצוותא.

הרבי מאוטבוצק הסכים. אך כאשר הגיע אל המאפייה ראה שנעשים שם דברים שלא כרצונו, בין ההיתר אמר אני רגיל לאפות מצה אחת לבדה ועוד חומרות מחומרות שונות.

נענה הרבי מלעלוב: "יאפה מר את מצותיו כרצונו ואני אאפה אחריו. אך מר עוד יראה כי הוא יעדיף לאכול את מצותי ולא את מצותיו..." סתם ולא פירש...

בליל התקדש חג, כאשר הרבי מאוטבוצק עמד להתחיל לערוך את הסדר נזכר לפתע כי לא הפריש חלה מן המצות שלו... מיהר ושיגר שליח אל הרבי מלעלוב לבקש ממנו מצות... (*"אוצר ישראל"*)

נהגו ישראל לעטר את שולחן הסדר בכלים נאים ומשובחים

בהגיע ליל הסדר ניגש רבי הלל מקולומיא לארון הספרים בביתו והוציא משם את ספריו ואת חיבוריו שהיו עדיין בכתב יד והניחם במרכז השולחן... תמהו בני הבית, מדוע זה הניח אביהם את הספרים על השולחן ולא את הכלים הנאים?

השיבם רבי הלל: "הלא דוד המלך גילה לנו 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' - אם כן אין לך כלים נאים ויקרים יותר מחיבורי אלה..."

בעריכת הסדר במחיצת רבי יצחק מווארק' היו משתתפים מאות חסידים, וגם בניהם עמהם. כי כך ציווה הרבי, מי שרוצה להיות בסדר עליו להביא את בניו עמו, שהרי הבנים צריכים לשאול את הקושיות וגם יש לספר להם על יציאת מצרים.

ועד כדי כך הקפיד הרבי הזקן מווארק' לתת תשומת לב מיוחדת לצעירי הצאן, שברוב הזמן היה מביט אליהם שוב ושוב, ומפעם לפעם היה מחלק להם קליות ואגוזים, וכאשר היו מברכים היה מאזין לברכותיהם ועונה 'אמן'.

פעם, לפני הסדר, התעסק הרבי יותר על המידה עם הילדים, עד שהגבאים העירו בזהירות לרבי כי נמצאים כאן רבנים חשובים וחסידים רבים אשר ממתנינים כי הרבי יתחיל לערוך את הסדר... נפנה הרבי לילדים ואמר להם כמתנצל: "אנא, סלחו לי, עלי להקדיש תשומת לב גם למבוגרים..."

(*"ימות עולם"*)

סיפר פעם רבינו ה"דברי חיים" שהלך פעם לביל פסח לשמוע ההגדה מאדם פשוט, רצה לראות איך עורך את הסדר. הציץ מהחלון - שמע שאמר בשעת הטפת היין מן הכוס בעשר המכות "דם בשבילי, דם בשביל שרה'לה שלי..."

בתו הקטנה של אותו יהודי נרדמה על המיטה בסמוך, לכן זרק המכה עבור בתו... (*"חמדה גנוזה" מתוך "אוצר המועדים - עוז והדר" פסח*)